

europaeus Pallas. Зустрічаються кріт звичайний *Talpa europaea* L., лис *Vulpes vulpes* L., їжак білочеревий *Epinaceus roumanicus*. Численні представники родини Muridae (найчастіше житник пасистий *Apodemus agrarius* (Pallas, 1771) та рукокрилі Chiroptera.

Враховуючи відносно збережені лісові оселища у межах території запропонованої під створення пам'ятки природи місцевого значення: «Кладонієвий ліс», знахідки раритетних видів рослин Дикран зелений (*Dicranum viride*) та птахів *Buteo buteo* L. (Бернська та Боннська конвенція, Конвенція CITES), *Lanius collurio* L. (Бернська конвенція) та *Dryocopus martius* L. (Бернська конвенція та Директива ЄС про захист диких птахів), *Columba palumbus* L. (Бернська конвенція та Директива ЄС про захист диких птахів), *Motacilla flava* L. (Бернська конвенція), *Luscinia luscinia* (Бернська конвенція), великого числа оселищ, що знаходяться під охороною 4 резолюції Бернської конвенції (Угруповання *Nardus stricta* (E1.71 *Nardus stricta* swards). Сухі пустища (F4.2 Dry heaths). Рівнинні та низькогірні сінокосні луки (E2.2 Low and medium altitude hay meadows). Вважаю за доцільне створення на запропонованій території об'єкту природно-заповідного фонду – пам'ятки природи місцевого значення: «Кладонієвий ліс» на площі близько 20 га.

Територія повинна функціонувати як пам'ятка природи цілорічно.

Список літератури

1. Kotsiuba I. Y., Khomiak I. V., Bren A., Shamonina M. Ecological strategies of plants in the process of restoration of disrupted natural ecosystems of Ukrainian Polissia. *Ukrainian Journal of Natural Sciences*. 2023. Vol. 3. P. 186-198.
2. Oleksandr Harbar, Ivan Khomiak, Iryna Kotsiuba, Nataliia Demchuk and Iryna Onyshchuk. Anthropogenic and natural dynamics of landscape ecosystems of the Slovechansko-Ovruchsky ridge (Ukraine). *Soc. ekol. Zagreb*, Vol. 30 (2021.), No. 3. P. 347-367.
3. Бех Х.О., Бовсунівська Т.М., Хом'як І.В. Відновлення трав'яного покриву лісових насаджень після дії пірогенного фактора // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку». Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2022. С. 95-97
4. Ivan Khomiak, Oleksandr Harbar, Nataliia Demchuk, Iryna Kotsiuba, and Iryna Onyshchuk Above-ground phytomas dynamics in autogenic succession of an ecosystem. *Forestry ideas*, 2019, vol. 25, No 1 (57): 136–146
5. Макарчук Н.О. Хом'як І.В. Відновлювана природна рослинність долини річки Жерев. // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку». Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2022. С. 28-30.
6. Хом'як І. В., Брень А. Л., Хом'як А. К., Шамонова М. І., Козин М. С. Зміни вектора динаміки відновлення соснових лісів в умовах глобальних змін клімату. Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2023 : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 31 травня 2023 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2023. С 79-80.
7. Хом'як І.В. Динаміка надземної фітомаси під час автогенних сукцесій на перелогах для території Правобережного Полісся. *Екологічні науки*. 2016. № 12-13. С. 33-39.
8. Хом'як І.В. Динаміка флори перелогів Українського Полісся. // *ScienceRise:Biological Science* – 2018, №1 (10). С 8-13.
9. Хом'як І.В., Гарбар Д.А., Андрійчук Т.В., Костюк В.С., Власенко Р.П. Динаміка відновлюваної рослинності піщаних кар'єрів Житомирського Полісся *Екологічні науки*. 2021, № 6 (39). С 204-207.
10. Хом'як, І. В., Костюк, В. С., Гарбар, О. В., Демчук, Н. С., Андрійчук, Т. В., Власенко, Р. П., Гарбар, Д. А., Онищук, І. П., Шпаковська, Л. В., Омельчук, М. О. (2021) Особливості розміщення оселищ із різним ступенем антропогенної трансформації. *Екологічні науки*. 2021, (7). pp. 67-71.

Стоцька І.І.

здобувач кафедри екології та географії Житомирського державного університету імені Івана Франка

Хом'як І.В. науковий керівник

Моделювання динаміки неморальних лісів в процесі рекультивації на території Центрального Полісся

Відновлення порушених екосистем є однією із основних завдань сьогодення. На сьогодні в законодавстві різних країн передбачені заходи із рекультивації таких територій. Однак, рекультивація спрямована на відновлення виробничого потенціалу ділянки з порушеним ґрунтом або рослинним покривом. Це передбачає подальшу експлуатацію відновлених екосистем ліською промисловістю та сільським господарством. Але на цьому шляху є 2 проблеми. По-перше, при певних типах порушень для рекультивації потрібно докласти стільки зусиль та ресурсів, що економічна доцільність подальшої експлуатації території виглядає непевною. По-друге, якщо враховувати потенціал екосистеми як джерела екосистемних послуг, то інколи виглядає доцільнішим відновлювати природні оселища, ніж проводити рекультивацію. Особливо це стосується відновлення неморальних лісів. Такі лісові екосистеми включають в себе рослинні угруповання, які репрезентують фінальні стадії автогенної сукцесії і є термодинамічним або кліматичним клімаксом. Іншими словами вони єдині, хто здатен формувати справжні природні праліси. Незважаючи на те, що відновлення неморальних лісів є досить непопулярною процедурою на території Центрального Полісся, її проведення є актуальною задачею в сучасних умовах.

Екосистеми неморальних лісів мають автотрофний блок у вигляді рослинних угруповань класу «*Carpino-Fagetea sylvaticae* Jakucs ex Passarge 1968». Наприклад, *Carpino-Fagetea sylvaticae* Jakucs ex Passarge 1968, *Carpinietalia betuli* Fukarek 1968, *Carpinion betuli* Issl. 1931, *Stellario holostea-Carpinetum betuli* Oberdorfer 1957.

Типовими представниками флори неморальних лісів є: Глуха кропива пурпурна (*Lámiu m purpúreum*), Клен платановидний (*Acer platanoides*), Бересклет європейський (*Euonymus europaeus*), В'яз звичайний (*Ulmus glabra*), Граб звичайний (*Carpinus betulus*), Зірочник середній (*Stellaria media*), Розрив-трава дрібноквіткова (*Impatiens parviflora*), Зеленчук жовтий (*Lamium galeobdolon*), Пшінка весняна (*Ficaria verna*), Купена лікарська (*Polygonatum multiflorum*), Анемона дібровна (*Anemone nemorosa*), Підмаренник чіпкий (*Galium aparine*), Ряст бульбастий (*Corydalis solida*). Угруповання фанерофітів представлені середньо-стиглими лісами і чагарниками.

У цих лісах часто зустрічаються такі види тварин: дрізд співочий «*Turdus philomelos*», соловейко звичайний «*Luscinia luscinia*», дятел звичайний «*Dendrocopos major*», і чорний дятел «*Dryocopus martius*», синиця блакитна «*Parus caeruleus*», крук «*Corvus corax*», зяблик «*Fringillidae coelebs*», канюк звичайний «*Buteo buteo*», заєць звичайний «*Lepus europaeus*», сарна європейська «*Capreolus capreolus*», лис «*Vulpes vulpes*», житник пасистий «*Apodemus agrarius*» та «*Rattus norvegicus*», рукокрилі «*Chiroptera*», «*Vespa crabro*», «*Vespula germanica* Fabricius», колонії «*Formica rufa*», мураха чорний садовий «*Lasius niger*», «*Culex*», «*Chironomus*», «*Aglais*», «*Inachis*», «*Gonepteryx*», «*Musca*», «*Satanas*», «*Pieris*», «*Gonepteryx rhamni*», «*Polyommatus icarus*», роди «*Gerris*» і «*Gyrinus*», родина «*Dytiscidae*», личинки родини «*Libellulidae*», «*Trithemis kirbyi* Selys», «*Pantala flavescens* Fabricius», «*Enallagma cyathigerum* Charpentier», «*Dytiscus marginalis*», ящірка прудка «*Lacerta agilis*», вуж звичайний «*Natrix natrix*», та гадюка звичайна «*Vipera berus*».

Після рекультивації новоутворені екосистеми неморальних лісів можуть виконувати кілька функцій. Найважливішою з них є природоохоронна. Наприклад, на їх території можна створювати об'єкти природно-заповідного фонду. Якщо мова іде про створення пам'ятки природи місцевого значення, то можна проаналізувати наявні на певній місцевості флору і фауну та зробити такий висновок: опираючись на збережені лісові угруповання у певній місцевості запропонованої під створення пам'ятки природи місцевого значення; знахідки раритетних видів птахів: чорний дятел «*Dryocopus martius*» (Бернська конвенція та Директива ЄС про захист диких птахів), канюк звичайний «*Buteo buteo*» (Бернська та Боннська конвенція, Конвенція CITES); раритетне оселище: Дубово-ясенєво-грабові ліси на евтрофних і мезотрофних ґрунтах (G1.A1 *Quercus-Fraxinus-Carpinus betulus* woodland on eutrophic and mesotrophic). Вважаємо за потрібне створити на такій

території об'єкт природно-заповідного фонду –пам'ятку природи місцевого значення: на площі близько 0,01 га.

Територія повинна існувати та функціонувати як пам'ятка природи місцевого значення на постійній основі.

Література

1. Золенко І., Хом'як І. Бондар С.С., Хом'як І.В. Тераттрансформаційні стратегії освоєння незаселених субстратів. // Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених “Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції” – Житомир : ЖДТУ, 2021. С. 16.

2. Хом'як І.В., Гарбар Д.А., Андрійчук Т.В., Костюк В.С., Власенко Р.П. Динаміка відновлюваної рослинності піщаних кар'єрів Житомирського Полісся Екологічні науки. 2021, № 6 (39). С 204-207.

3. Макаруч Н.О. Хом'як І.В. Відновлювана природна рослинність долини річки Жерев. // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку». Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2022. С. 28-30

4. Черняєва О.П., Золенко І.С., Лещенко Д.Є., Хом'як І.В., Відновлення природної рослинності на порушених ектопах – основа для тераттрансформаційних моделей // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку». Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2022. С. 56-59.

5. Kotsiuba I. Y., Khomiak I. V., Bren A., Shamonina M. Ecological strategies of plants in the process of restoration of disrupted natural ecosystems of Ukrainian Polissia. Ukrainian Journal of Natural Sciences. 2023. Vol. 3. P. 186-198.

6. Хом'як І.В. Фітоіндикаційна характеристика трансформації рослинних угруповань відновлюваної рослинності Центрального Полісся. // Екосистеми їх оптимізація та охорона. 2011. Вип. 5 (24). С. 58-65.

7. Хом'як І.В. Особливості антропогенного впливу на природну динаміку екосистем Українського Полісся. Екологічні науки. 2018. №1 (20) том 2. С. 69-73

8. Хом'як І.В. Фітоіндикаційний аналіз передклімаксичних стадій розвитку екосистем // Питання біоіндикації та екології – 2013. Вип. 18, №1. С. 20-29

9. Oleksandr Harbar, Ivan Khomiak, Iryna Kotsiuba, Nataliia Demchuk and Iryna Onyshchuk. Anthropogenic and natural dynamics of landscape ecosystems of the Slovechansko-Ovruchsky ridge (Ukraine). Soc. ekol. Zagreb, Vol. 30 (2021.), No. 3. P. 347-367.

10. Хом'як, І. В., Костюк, В. С., Гарбар, О. В., Демчук, Н. С., Андрійчук, Т. В., Власенко, Р. П., Гарбар, Д. А., Онищук, І. П., Шпаковська, Л. В., Омельчук, М. О. (2021) Особливості розміщення оселищ із різним ступенем антропогенної трансформації. Екологічні науки. 2021, (7). pp. 67-71.

Лещенко Н.О.

здобувач кафедри екології та географії Житомирського державного університету імені Івана Франка

Василенко О.М., Хом'як І.В. науковий керівник

ФІТОЦЕНОТИЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ОСЕЛИЩ З УЧАСТЮ ROBINIA PSEUDOACASIA НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ ПІД ЧАС ВІДНОВЛЕННЯ РОСЛИННОСТІ

Актуальність даної теми полягає в тому, що *Robinia Pseudoacasia* є інвазивним видом рослин, який швидко поширюється на території України. Цей вид може негативно впливати на місцеву флору та фауну, а також на екосистеми в цілому, вид здатен витіснити місцеві види рослин, що може призвести до зниження біорізноманіття, а іноді буває джерелом алергенів, що може негативно впливати на здоров'я людей.